

Kovács Ramóna

Pungsu – A feng shui hagyományának szerepe a koreai történelem korszakaiban

Bevezetés

Mielőtt hozzáfognék a téma bővebb kifejtéséhez, fontosnak tartom, hogy kitérjek a forrásaimra, ugyanis a téma a hagyományos koreai kultúra több eleméhez hasonlítva még kevésbé kutatott. A koreai vallási életet átfogóan bemutató főbb művek, mint például Grayson *Korea – A Religious History*, illetve Baker *Korean Spirituality* című könyve is említést tesz róla, de nem tisztázzák pontosan, hogy ez milyen helyet is foglal el a koreai gondolkodásában, és történetileg hová is lehetne kapcsolni. Megnehezíti ennek felfedezését az is, hogy a nyugati kutatók a *feng shui*val kapcsolatban a kínai vonulattal foglalkoznak inkább, ezért erről akár angol, akár magyar nyelven is számos kiadás jelent meg, viszont a koreai geomanciáról jobbra koreaiul, és esetleg angolul olvashatunk. Az angol publikációk nagy részét pedig Dr. Yoon Hong-key koreai származású kutatónak köszönhetjük, aki jelenleg az új-zélandi University of Auckland környezettudományi tanszékének professzora.¹ Kutatásai a kulturális földrajzra és a környezethez való kelet-ázsiai hozzáállásra összpontosítanak, a geomanciával kapcsolatban több könyv, folyóirat-cikk és internetes anyag is tőle származik, jelen tanulmány alapját is ezen művek képezik.

Nem elhanyagolható továbbá a terminológia pontosítása sem, mivel ugyanarra a gyakorlatra több szakkifejezés is használatba került. Maga a *feng shui* (hagyományos: 風水, egyszerűsített 风水) kínai eredetű szó, a szél és a víz karakteréből áll össze, amelyet koreai nyelven *pungsu* (풍수) kiejtéssel olvasunk, és a koreaiak így is hivatkoznak rá.² Tudományos megnevezése a geomancia,

¹ The University of Auckland weboldal.

² A geomancia hasonlóképpen a hagyományos japán kultúrában is jelen van, itt elnevezése fuusui (風水 ふうすい).

és maga Yoon professzor is ennek használatát preferálja, így ő nem kapcsolódik a tárgy bemutatása során egy adott kultúrához.³ Mivel tanulmányomban a koreai jellegzetességeket mutatom be, a további fejezetekben én a *pungsu* kifejezést fogom használni, ezzel is erősítve azt a több kutató által hangsúlyozott megállapítást, hogy a *pungsu* ugyan Kínából származik, de a Koreai-félszigetre bekerülve bizonyos fokon átalakult.

A továbbiakban szeretném bemutatni, hogy körülbelül mikor és hogyan kerülhetett be a geomancia gyakorlata Koreába, és ennek milyen nyomai találhatók meg napjainkban. A hagyományos életvitelbe való beépülésében nagy szerepe volt Doseon buddhista szerzetesnek, az őt övező legendákból is kiemeltek részleteket. A *pungsu* alkalmazásának két főbb területe van, határozhat meg sírhelyet, vagy lakhelyet. A kutatók többségével ellentétben Yoon professzor úgy vélekedik, hogy e mentalitás eredete a lakóhely-meghatározásban gyökerезik, ezen álláspontjára bővebben kitérek. Nem teljesen részletekbe menően, de szeretném bemutatni, hogy egy konkrét hely meghatározásában mik is a fő faktorok, és ezek együttesen milyen szabályokat alkotnak. Dolgozatom fő célkitűzése annak vizsgálata, miként befolyásolta ez a fajta geo-mentalitás a koreai társadalmat az évszázadok során, egészen körülbelül az V. századtól kezdve, és mit láthatunk belőle napjainkban is.

A geomancia megjelenése és meghonosodása Koreában

A kutatók többsége azon a véleményen van, hogy a *feng shui* átvételével az alapvető vezérelvek megmaradtak, de az eltérő domborzati és történelmi hatások miatt más jellemzőket is magába olvasztott, koreaiasodott.⁴ Ugyanakkor a sinológiai és japanológiai foglalkozó kutatók vitatják ezt, mert a három ország gyakorlatát összehasonlítva számottevő különbség nem feltétlenül mutatkozik.⁵ Ha a kínai *feng shui*t vizsgáljuk, magyarázatot találhatunk e gyakorlat kialakulására. Valószínűleg olyan emberek fejlesztették ki, illetve ápolták a később egyre inkább betartott elveket, akik domborulatokon éltek. Egy síkságon élő csoport körében nem feltétlenül alakulhatott volna ki, hiszen akkoriban nem tudták szabályozni a hatalmas folyókat. Továbbá a *feng shui* olyan területen fejlődött ki, amelynek klímája változó volt, erre utal maga a „szél és víz” elnevezés is. Ez egy ösztönös válasz volt a természetnek, hiszen a megfelelő égtáj meghatározásával olyan helyen telepedhettek le, amely mind napsütés, szél és eső szempontjából

³ Societas Koreana weboldal.

⁴ YOON Hong-key, *The Culture of Fengshui in Korea*, Lexington Books, 2006, 34.

⁵ Konkrét példa erre Nara város, és akár még Kiotó is.

is a legkedvezőbb volt az adott korszak körülményei között. E két fő feltevés gondolatait követve alakultak ki azok a – bizonyos értelemben – szabályok, amelyeket aztán generációról generációra hagyományoztak, és fontos elemként épült be először a kínai, majd a koreai tradicionális kultúrába.⁶

A bevezetőben már említésre került, hogy Yoon szerint a geomancia a lakóhely-meghatározásból fejlődhetett ki, szemben a kutatók többségével, akik a sírhely-meghatározásból eredeztetik. Yoon ezen elméletéhez a kínai Loess Plateau⁷ területet veszi alapul, és ezt több érveléssel alá is támasztja. Szerinte a víz, amely a *pungsu* egyik fő eleme, egy élő ember számára fontosabb, mint egy holt számára. Valamint az időjárás is inkább egy élő életét befolyásolta, mint egy eltemetett holttest helyzetét. A talaj tekintetében a legkedvezőbbnek a finom, sárgás színű talajt tekinti, amely szintén egy élő ember számára meghatározóbb. Egy másik fő faktort, a hegyet öt típusba sorolja, ezek a föld, tűz (lángok formája), víz (hullám formája), vas (tálforma fejjel lefele), fa (fa formája). Az öt közül a legritkább és a legfurcsább a föld típus, természetesen nem alakul ki ilyen, esetleg mesterséges beavatkozással, ez alól azonban kivételt képeznek a Loess Plateau⁸ lapos tetejű domborulatai.⁹

Egyelőre nem lehet pontosan meghatározni, pontosan mikor is kerülhetett be a kínai eredetű *feng shui* a Koreai-félszigetre, de annyi bizonyos, hogy a kínai-koreai kulturális kapcsolatok már a Három Királyság koránál előbb kezdődtek, erre bizonyítékot szolgáltatnak kínai források is. A történetekben felmerül egy Qizhi nevű ember, aki összetűzésbe került az akkori uralkodókkal, és inkább Joseonba, Koreába menekült. A helyszín ugyan nem teljesen biztos, de a történet alátámasztja azt, hogy akkoriban is voltak az aktuális hatalommal egyet nem értő személyek, akik országuk elhagyásával akaratlanul a saját kultúrájukat is magukkal vitték, így kerülhettek be bizonyos kulturális hatások a félszigetre.¹⁰

Hasonló történet kapcsolódik a Shilla-kori Talhae király¹¹ nevéhez, ez azonban már pontosabb időmeghatározáshoz is hozzásegíti a kutatót. A király története valószínűleg a legrégebbi geomanciával kapcsolatos történet Koreában, amelyet még a *Samgukyusában* is lejegyeztek.

⁶ Yoon, *The Culture...*, i.m., 20.

⁷ 黄土高原.

⁸ Függelék 1. kép.

⁹ Societas Koreana weboldal, videó.

¹⁰ YOON, *The Culture...*, i.m., 35.

¹¹ 脫解尼師今 탈해 이사금 regnált 57–80 között.

Egy fiú (a fiatal Talhae, királlyá válása előtt) felmászott a Toham hegyre egy sétabottal és két szolgálival, és egy kősírt készített. Hét napig ott maradt a hegyen, letekintve a fővárosra, annak reményében, hogy talál egy kedvező helyet, ahol lakhat. Lement arra helyre, és megtudta, hogy egy Hogong nevű ember tulajdona. A fiatal Talhae úgy döntött, hogy kijátssza Hogongot az-zal, hogy faszenet temet a kertjébe és azt mondja, hogy az a hely az ő őseié volt. Hogong tudta, hogy a követelés hamis, és ragaszkodott ahhoz, hogy a föld az övé, teljesen elutasítva Talhae igényét. A vita nem oldódhatott meg anélkül, hogy bíróságra mentek volna. A bíró megkérdezte Talhaet, hogyan tudja bizonyítani, hogy a hely az őseié volt. Talhae válasza a következő volt: „Az őseim kovácsok voltak. Amikor átmenetileg egy szomszédos területre költöztek, ez az idegen elfoglalta a házhelyet. Ha maga a földbe ásna a kertben, megbizonyosodhatna róla. A bíró így is tett és megtalálta a faszenet, és úgy vette, hogy az bizonyíték egy korábbi kovácsműhely létezésére. Talhae így hozzájutott a helyhez és ott éltetett.¹²

Konkrét történelmi bizonyítéknak vehető a Goguryeo-sírokon, illetve városfalakon látható, a négy égtájat szimbolizáló állatok festményei. Valamint Wonsong király¹³ sírját egy olyan helyre építették fel, amelyet kedvezőnek találtak, még akkor is, ha ehhez az kellett, hogy a már ott álló buddhista templomot 789-ben lerombolják.¹⁴

Doseon szerzetes jelentősége

A *seon* (japánul *zen*, kínaiul *chan*) buddhista iskolába tartozó szerzetes életét számos legenda övezi.¹⁵ A Shilla-királyság utolsó évtizedeiben, 826–898 között élt. Származásával kapcsolatban vannak különféle feltevések, de a Jádé Sárkány Kolostor sztéléje szerint egy kisebb faluban született. Édesanyja születése előtt egy fogantatási álmot látott,¹⁶ amelyben lenyelt egy gyöngyöt (a tiszta bölcsesség szimbólumát). Ezután egy hónapig buddhista szútrákat kántált, és távol tartotta magát a hústól, fokhagymától és hagymától. Tudta, hogy születendő fia különleges lesz. Amikor a fiú 15 évesen felkerekedett, a szülei nem ellenkeztek. Templomról templomra járt, közben rengeteg követője akadt. A korabeli szerzetesek többsége Kínába ment tanulni, és évekkel később az ott megszerzett tudással tért vissza a félszigetre. Doseonról azonban azt is mondják, hogy ő soha

¹² YOON, *The Culture...*, i.m., 36–37.

¹³ 元聖 원성 regnált 785–789 között.

¹⁴ YOON, *The Culture...*, i.m., 37–38.

¹⁵ Függelék 2. kép.

¹⁶ 胎夢 태몽 koreaiul *taemong*.

sem járt Kínában.¹⁷ A mestert övező történetek közül talán a legfontosabbnak tekinthető, hogy megjósolta Taejo király¹⁸ születését. Ellátogatva abba az épületbe, ahol Taejo apja tartózkodott, a legenda szerint megérezte a nagy ember eljövételét. „Két év múlva te biztosan egy nemesi fiat nemzel.”¹⁹ Majd átadott egy tekercest is neki. „Ezt az írást a még meg nem született úrnak szánom. De csak akkor kellene átadnod neki, amikor évek múltán elérte a bátor férfiaságot.”²⁰ Majd 877-ben megszületett Taejo,²¹ születési nevén Wang Geon,²² aki meg is kapta ezt az iratot, amelyben az állt, hogy az égi mandátum őbenne talált szállást. Amint tehetette, ő ennek értelmében elpusztította az útjában állókat és belefogott királysága felépítésébe, ettől fogva kezdett el fejlődni a Goryeo-királyság, amely 918-tól 1392-ig tartott.²³

Doseon mester tanításait össze lehet foglalni, mint „törvény nélküli törvény”²⁴ vagy „magyarázat nélküli magyarázat”.²⁵ Egyesek ő nevéhez kötik a yin-yang elmélet Koreában való alkalmazásának bevezetését,²⁶ illetve legfőképpen azt, hogy rendszerezte a geomanciával kapcsolatos ismereteket.²⁷ Szerinte a felhúzott épületek a földdel kapcsolatban úgy tudnak hatni, mint az akupunktúrás kezelés során a tűk az emberi testre. Jó helyre téve megakadályozzák a negatív energia áramlását, és jótékony hatást fejthetnek ki ezzel. Ezt nevezte *pibó*ak.²⁸ A *pibo* alapján épített hivatalos kolostorokat feljegyezték a *Pibo kiban*²⁹ vagy a *Sancheon pibo kiban*,³⁰ míg Doseon templomainak listáját a *Milgiben*.³¹

¹⁷ Ugyanakkor más források többszöri kínai látogatásról is említést tesznek, pl. Sanshin weboldal.

¹⁸ 太祖 태조.

¹⁹ Peter H. LEE, *Sourcebook of Korean Civilization Volume One: From Early Times to the 16th Century*, Columbia University Press, 2013, 249–250.

²⁰ Uo.

²¹ Uralkodott 918–943 között.

²² 王建.

²³ LEE, *Sourcebook*, i.m., 249–250.

²⁴ 無法 法 무법 법.

²⁵ 無說說 무설 설.

²⁶ 陰陽地理說 음양지리설.

²⁷ James Huntley GRAYSON, *Korea: A Religious History*, Routledge Courson, 2002, 72–73.

²⁸ 裨補 비보.

²⁹ 裨補記 비보기 Geomantikus Helyreállítás Feljegyzései.

³⁰ 산천 비보기 A Földrajz Orvoslásának Feljegyzései.

³¹ 密記 밀기 Titkos Feljegyzés.

Eleinte a geomancia nem fonódott össze szorosan Doseon mester nevével, illetve a buddhizmussal. Azonban a Goryeo királyság történetében olvasható Wang Geon király parancsa, illetve fiához intézett intelmei, amelyeket a halálos ágyán hagyott hátra. Ezek 943-ban a *Hunyoshipcho*-ban,³² azaz a Tíz Intelemben rögzítették. Ez a forrás tükrözi az aktuális gondolkodásmódot, illetve a király politikai és adminisztrációs dolgokra vonatkozó intéseit. Közötük olvasható egy, amely kifejezetten a geomanciához és Doseon szerzetes nevéhez köthető.

도선 스님이 정해 놓은 땅 이외의 곳에 함부로 절을 짓지 마라.³³

Doseon szerzetes által kijelölt helyeken kívül máshova ne építsetek templomot.

Bővebb megfogalmazásban:

사원을 함부로 세우면 나라의 운수(運數)가 오래가지 못한다고 도선(道詵)이 말했으니, 도선이 산수(山水)의 형세를 살펴서 세운 사원 외에는 마음대로 사원을 창건하지 못하도록 한다.³⁴

Doseon szerzetes megmondta, hogy ha felelőtlenül épülnek fel a templomok, az ország jó szerencséje nem tart sokáig, ezért azokon a templomokon kívül, amelyek a Doseon által megítélt hegyek és vizek alapján épült, ne emeljetekek másikat.

Hogy ez miért követendő, magyarázatot is ad rá. Ha nem az intelme szerint tesznek, a földben áramló életenergia elpocsékolódik vagy károsodik, ezért Buddha áldását keresve inkább fogadják meg a tanácsát, és a kolostorok épüljenek megfelelő helyre, hogy az energia pozitív hatást válthasson ki.³⁵

A pungsu alkalmazása

A geomancia először a nemesek körében vált fontos tényezővé a lakhely és a sírhely kiválasztásánál, majd az alsóbb rétegekben is beépült az általános szokásokba. Amikor még nem voltak rendszerezett temetőhelyek, oda temetkeztek, ahová éppen megfelelőnek ítélték. A sírhely-geomanciát³⁶ koreaiul

³² 訓要十條 훈요십조.

³³ Wikipedia훈요십조 weboldal.

³⁴ Daum 훈요십조 [訓要十條] szócikk.

³⁵ LEE, *Sourcebook*, 263–266.

³⁶ Függelék 3. kép.

*eumtaekpungsunak*³⁷ hívjuk. A koreaiak hagyományában már a régi időktől fogva benne volt az ősök iránti tisztelet és lojalitás. A sírhely kiválasztásánál is igyekeztek a leggondosabban eljárni. Úgy tartották, hogy ha a sír megfelelő helyen van, azon átáramolhat a földben folyó életenergia (koreaiul *ki*),³⁸ és mivel elhunyt teste megegyezik az utódai testével, az így közvetítődik a még élő leszármazottaknak.³⁹

Az emberek a testüket a szüleiktől kapták. Amikor a fő test (holttest) megszerzi az energiát, a megmaradó testek (élő leszármazottak) megkapják az energiából a sikerességet. Az írás azt mondja, hogy az energia lelket gerjeszt, és a sikeresség megérkezik az emberekhez. Ez az, amikor egy rézhegy összeomlik nyugaton, a spirituális csengő (abból a rézből készítve, amely ottani bányából való) megkondul keleten, vagy mikor tavasszal a fák virágoznak, gesztenyék rügyeznek a szobában.⁴⁰

A megfelelő sírhely kiválasztása jó szerencsét, rangot, gazdagságot és örömet hozhat a leszármazottaknak, ha viszont az utódokat balszerencse éri, úgy gondolják, hogy a sírhely energiája megváltozott vagy nem jót választottak. Ha valami hiányzott, pótolták, illetve valamit el is távolíthattak, ha épp az volt szükséges. Song Siyeol konfuciánus tudós⁴¹ sírjához kötődik az a történet, mely szerint a hely, ahol ez a sír található, egy generális geomantikus jegyeivel bír, viszont nincsenek körülötte katonák, azaz kisebb természeti jegyek. Ezek hiányának pótlására utódai a sír elé telepítettek egy piacot, ahol időről időre sok ember megfordult, akik a katonák szimbólumai lettek. Ettől a helyszín valóban betölthette a generális szerepet, és szerencsét hozott a tudós leszármazottainak.⁴² Ebben a történetben is látszik, hogy a geomanciában gyakran megjelent a megszemélyesítés, egy-egy helyszínt valamilyen tulajdonságokkal felruháztak és ez alapján ítélték meg, illetve finomítottak rajta. Egy-egy helyszín megszerzésért hajlamosak voltak trükkökhöz, esetleg megtévesztésekhez folyamodni.

Volt egyszer két geomancia-tudós, akik barátok is voltak, Tong és Chin. Egy nap találtak két kedvező helyet, bár az egyik még jobb volt, mint a másik, és mindegyik tudós a jobbikat akarta. Úgy egyeztek meg, hogy aki

³⁷ 陰宅風水 음택풍수.

³⁸ Kínaiul chi (氣), japánul ki (氣).

³⁹ YOON, *The Culture...*, i.m., 69.

⁴⁰ Uo.

⁴¹ 宋時烈 송시열 1607–1689.

⁴² KS. SHIN – H. CHANG (szerk.), „The Enlightening Korea: Converging or Diverging”. The 5th Biannual KSAA Conference, Perth, Australia, 12 Jul 2007 – 13 Jul 2007, 11.

előbb meghal, azt fogják a jobb helyre temetni. Chin annyi aggódott, hogy nem az övé lesz az a hely, hogy megölte magát és hagyott egy kívánságot a barátjának arról, hogy válassza ki a megfelelő irányt a temetéséhez. Tong dühös volt, hogy elvesztette a jobb helyet, és becsapta Chin fiát azzal, hogy megkérdezte tőle, a játszó furulya irány, vagy a furulyán játszó zenész irányát választja-e. A fiú azt válaszolta, hogy jobban szeretné, ha apja a játszó furulya irányába lenne eltemetve. Ezért a hely kedvezősége abban nyilvánult meg, hogy a következő generációkban több hangszeren jól játszó zenész született, és nem nagy kormányhivatalnokok.⁴³

Ezen kívül több történet is beszámol még hasonló esetekről, amikor nem feltétlenül tisztességes módon jutottak hozzá a kiválasztott helyszínhez. Ugyanakkor arról nincsenek említések, hogy emiatt érte-e őket valamiféle büntetés. A legtöbb történetben viszont kihangsúlyozódik a szülők iránti tisztelet, a gyermeki hűség, az adakozás, buddhista és konfucianus erkölcsi jegyek.⁴⁴

A lakóhellyel kapcsolatos geomanciai gyakorlat nemcsak a helyszín kiválasztásában, hanem magában a ház felépítésében is tükröződik. Koreai nyelven ezt *yangtaekpungsunak* nevezik. A hagyományos koreai ház, a *hanok* jellemzői is erről tanúskodnak.⁴⁵ Egy ilyen épület a természetben teljes összhangban épült és az időjáráshoz is alkalmazkodott. A legtöbb építéshez használt anyag a természetből származik, például fából készült a keret és a pillérek, szalma és fű kellett a tetőfedéshez, amelyet égetett agyagcserepekkel vontak be. Köveket pedig az *ondol*hoz, tehát a hagyományos koreai fűtési rendszer kiépítéséhez használtak. A padlózat is fából készült, amely egyszerre segítette a lakás felmelegítését a padló fölől, nyáron pedig könnyebb szellőzést engedett. A tetővel fedett házakban többnyire a nemesek éltek, ezt a típust *jigwajib*nek nevezzük, szó szerint „cserepes ház”.⁴⁶ Az alacsonyabb rétegek az ún. *chogajibben* („szalmatető ház”) laktak.⁴⁷ Ez a típus még inkább a természet egyszerűségét tükrözi. Építőanyagai főleg fa, szalma és föld. Teteje ovális alakú, alakja a hegyek formáját idézi. A legegyszerűbb ilyen házak úgy készültek, hogy vájtak egy lyukat a földbe, és azt fedték be füvekkel tető gyanánt, az ilyen kezdetleges lakhelyeket a neolitikus kortól eredeztetik. Aztán az idők során a lyuk egyre kisebb lett és földfallal kerítették körbe a lakóterületet, amelyet szalmával fedtek le. Azért volt kézenfekvő szalmát alkalmazni, mert a hagyományos agrártársadalom legfőbb

⁴³ SHIN – CHANG, „*The Enlightening...*”, *i. m.*, 31–32.

⁴⁴ SHIN – CHANG, „*The Enlightening...*”, *i. m.*, 23–30.

⁴⁵ Függelék 4. kép.

⁴⁶ Yoo Myeon-jong – Lee Ji-hye, *100 Cultural Symbols of Korea*, Discovery Media, Seoul, 2008, 94.

⁴⁷ Függelék 5. kép.

terménye már a korai évszázadoktól kezdve a rizs volt, amelynek betakarítása után nagy mennyiségű szalma maradt a földeken.⁴⁸

A helyszín nemcsak egy ház felépítésére vonatkozott, hanem egy település vagy egy nagyobb városra is befolyással volt. A történelem során arra is számos példát találni, hogy többek között a *pungsu* miatt költöztették el a fővárost, vagy robbantak ki viták az uralkodói osztályban is. 1135-ben egy Myocheong nevű buddhista szerzetes azzal fordult az akkori királyhoz, hogy szerinte a Koryeo királyság túlságosan elkínaiasodott és konfucianizálódott. Szorgalmazta volna a főváros elköltöztetését Gaegyeongből (ma Gaeseong, Észak-Korea területén) Seogyeongba (ma Pyeongyang), hiszen az volt a legkorábbi koreai királyság központja, és még geomantikus szempontból is kedvezőbb. A szerzetes hivatkozott a *Tíz Intelemre* és meggyőzte a királyt, de mikor az ezt az ötletet felvezette a hivatalnokainak, nagy ellenállásba ütközött. Myocheong viszont nem adta fel, hadsereget gyűjtött maga köré és lázadást robbantott ki, amelyet végül Kim Bushik⁴⁹ magas rangú hivatalnok vezetésével levertek. (Ő aztán 1145-ben kiadta a *Samguk Sagit*.)⁵⁰ A *pungsu* hatását olyan nagyra tartották, hogy akár egy királyság jövőjének megváltoztatásához is eszközül használták. Egy történet szerint a Shilla királyság bukásában az is szerepet játszott, hogy még korábban egy rivális észrevette, hogy a főváros egy vitorlás csónakot formál. Felfogadott egy geomancia-tudóst, hogy félrevezesse a királyt és előidézze a királyság bukását. A tudós elment a királyhoz és azt mondta neki, hogy a táj szálló főnixre emlékeztet, és ha készít egy jó kutat, annak jó ivóvize ott tartja majd a madarat, illetve dombokat, amelyek a tojásait szimbolizálják. A király hitt a tudósnak és el is végeztette az átalakításokat a tanácsai alapján, de valójában a dombok a nehéz rakományt, a kút pedig a mélységet jelenítette meg, amelyben a vitorlás a tehetől elsüllyedt, azaz a Shilla királyság megbukott.⁵¹

Akár egy kisebb lakhelyről, településről, akár térségről van szó, a geomantikus elvek kihasználásának lépései azonosak. Ahhoz, hogy a megfelelő célt elérjék, először rá kell találni a megfelelő helyszínre, ezt koreaiul *kideok*knak (az angol terminológiában *auspicious site*) nevezik.⁵² Ezt a helyszínt meg kell tudni szerezni, hiszen előfordul, hogy valaki más tulajdona, esetleg már épület is áll rajta. Majd ha ez sikerül, akkor fordulhat szerencsére a jövő, a pozitív

⁴⁸ LEE – YOO *100 Cultural...i.m.*, 96.

⁴⁹ 金富軾 김부식 1075–1151.

⁵⁰ Mark PETERSON, *A Brief History of Korea*, Infobase Publishing, New York, 2010, 62.

⁵¹ YOON Hong-key, „An analysis of Korean Geomancy Tales”, *Asian Folklore Studies*, 34/1 (1975), 26.

⁵² 基德 기덕.

hatás generációkkal később is érződik majd. Ugyanezen elvek alapján, valaki szerencsését is tönkre lehet tenni, mint azt a Shilla összeomlását elbeszélő történet is bemutatja. Azonban hogyan is találunk rá egy alkalmas helyre?

A pungsu elemei

A megfelelő helyszín megtalálásához ismerni kell a domborzati és éghajlati elemek hatásait, amelyek együtteséből születtek meg a geomancia úgy nevezett szabályai. Mint az elnevezés is mutatja, fő elemei a szél és a víz, ez egészül még ki a hegygel.

Mind a lakóhely, mind a sírhely tekintetében előnyösebb, ha nem sújtja a területet erős szél, de kényelmes, ha gyenge szellő éri.⁵³ A régi időkben az emberek egyik legnagyobb félelmei a természeti katasztrófák voltak, hiszen ellenük semmilyen módon nem tudtak védekezni, sok katasztrófát okoztak. Ezért elkezdtek figyelni az időjárásra, és úgy igazítani a lakhelyüket, hogy kevésbé szenvedjenek kárt.⁵⁴ Ugyanakkor a szél segíti az életenergia áramlását, ezért valamilyen mértékben elérhető kell legyen.⁵⁵

A helyszín kiválasztásánál a legfontosabb faktor a vízforrás megléte. Maga a lakhely, illetve sírhely, nem lehet nedves, de szükséges a közelében víznek lennie. Ebből következik, hogy sziklás terület nem alkalmas építkezésre, életre, egy dús növényzetű viszont annál inkább.⁵⁶ A víznek lehetőleg a helyszín előtt kell haladnia, ezzel megakadályozza, hogy a hegy felől lefelé áramló életenergia eltávozzon a területről. Ugyanakkor nem lehet teljesen párhuzamos a hegyvonulattól, mert akkor élesen keresztülvágja a vitális energiaáramlatot. Fontos továbbá, hogy a vízfolyásnak ne legyenek éles irányváltásai, csak gyengéd hajlatai, és a kedvező helyszín felől folyjon a kedvezőtlen felé. A területről távozva már szükségtelen víznek is tartják. Ha ez a vízfolyás hiányozna, hajlamosak azt pótolni is, mint azt a korábbi Shilla királysághoz köthető történetben is olvashattuk.⁵⁷ A vízfolyások tehát szoros összefüggésben vannak a hegyvonulatokkal is.

A hegyeket geomantikus terminológiával sárkánynak nevezik. Ezt az elnevezést a régi kínai geomantikus tankönyvek egyszerűen megmagyarázzák, például ez áll a Ming-dinasztia korából származó *Dili Renzixhuezhiben* („Tények, amelyeket minden emberi lénynek tudnia kell”):

⁵³ Yoon, *The Culture ...*, i.m. 20.

⁵⁴ Yoon, *The Culture...*, i.m., 17.

⁵⁵ Yoon, *The Culture...*, i.m., 89.

⁵⁶ Yoon, *The Culture...*, i.m., 22–24.

⁵⁷ Yoon, *The Culture...*, i.m., 89.

Miért hívják a geomancia tudósai a hegyeket sárkánynak? A hegyek formái változatosak. Valamelyik nagy, valamelyik kicsi, valamelyik felemelkedik, míg a másik kúszik, valamelyek megegyezőek, mások nem, valamelyik rejtett, míg a többi felfedett. A mellékhegyek teste nem állandó, még kis távolságokon belül sem; megfordul és sokféleképpen változik. A tárgyat megfigyelve, egy sárkányra emlékeztet; ezért hívják sárkánynak.⁵⁸

Viszont nem minden hegyet hívnak sárkánynak, csak azt, amelyik pozitív erővel bír, erről így ír a koreai *Chiri Chongjong* tankönyv:

Temesd a halottat egy sárkányba, ne egy hegybe, mert a hegyben nehéz vizet szerezni, a „hegy” halott energia. De a sárkányban könnyen lelsz vízre, hisz a sárkányban néhol lehet életenergiát találni. Ezért temetkezz sárkányba, ne hegybe.⁵⁹

A főhegy a kedvező terület északi oldalán magasodik, kivédi az erős szeleket, és a terület felé vezeti az életenergiát. Egy hegyet nem csak önmagában tartanak fontosnak, hiszen az egy hegyvonulat része, a hegyvonulat pedig az egész világon át húzódó hegység-hálózat része.⁶⁰

A pungsu befolyása a koreai történelem korszakaiban⁶¹

A koreai geomancia történetét hat korszakra lehetne osztani. Az első korszakot nagyjából Doseon szerzetes idejéig számítjuk, amikor a geomancia megjelenik a Koreai-félszigeten és lassan kezd elterjedni. Majd a következő időszak Doseon szerzetes idején Sejong királyig,⁶² körülbelül az 1450-es évekig tart. Ez idő alatt a szerzetes által lefektetett elvek fontossá válnak, többször sor kerül a főváros elköltöztetésére. Ekkor születik meg a Tíz Intelem. egyre több politikai vita folyik palotaépítés vagy városköltöztetés miatt. Sejong királyt is foglalkoztatta az a gondolat, hogy vajon a Gyeongbok palota jó helyen van-e, megfelelő pozitív erővel hat-e a királyságra. Ő maga sokszor nem is tartózkodott ott, nem bízott a helyszínben, és nem is ott hunyt el. Utána, Sejo király⁶³ trónra lépéséről a *Silhak* konfucianus irányzat⁶⁴ megerősödéséig általánosan elfogadott és alkalmazott volt.

⁵⁸ Yoon, *The Culture...*, i.m., 72.

⁵⁹ Uo.

⁶⁰ Yoon, *The Culture...*, i.m., 89.

⁶¹ Alfejezet kidolgozva Yoon, *The Culture...*, i.m., 33–50 alapján.

⁶² 世宗大王 세종대왕 Sejong nagykirály, regnált 1418 és 1450 között.

⁶³ 世祖 세조 Sejo király, regnált 1455 és 1468 között.

⁶⁴ 實學 실학 Gyakorlati tudomány.

A konfucianusok sem bírálták, a gyermeki hűség és lojalitás egyik megvalósulását látták abban, hogy az utódok megfelelő helyszínt igyekeznek találni elhunyt szülei eltemetéséhez. Azonban a XVIII. században a *Silhak* képviselői erősen bírálni kezdték a geomanciát, és az abból eredő nem tisztességes cselekedeteket. Mint már említettem, egy forrás sem számolt be arról, hogy a csalások és trükközések miatt az elkövetőt büntetés érte volna. Viszont a *Silhak* tudósai szót emeltek a tisztességtelen tettek ellen, hiszen még olyan szélsőséges esetek is előfordultak, hogy annyira komolyan vették a geomancia szabályait, hogy képesek voltak kiásni mások sírját, így oda temethették saját elhunyt hozzátartozóikat. Ebből már bírósági perek is származtak, de hajlamosak voltak hatalmas vagyonokat erre elkölteni, csak hogy a kiválasztott helyszínt megkaparintsák. Park Chega⁶⁵ a következőképpen foglalta össze ezt a viselkedést:

A geomancia ideájának sokkal károsabb befolyása van a koreai társadalomra, mint a buddhizmusnak és a taoizmusnak. Még a nemesség is követte ezt az ideát és szokássá tette. Azt mondják, egy ős sírjának áthelyezése egy kedvező helyre a gyermeki áhítat kifejezése. Mivel a nemesi réteg annyira fontosnak tartotta az ősök sírját, a közemberek utánozták a viselkedésüket [...] Alapvetően, rossz az, hogy valaki szerencséje elhunyt szülőktől függ. Továbbá, mások hegyének jogtalan elfoglalása és mások ravatalának elpusztítása nem helyes. A helyes elvek ellen való, hogy különleges időszakokban otthoni helyett a síroknál végzik a tiszteletadó ceremóniákat, hogy pompásabb legyen. Nincs értelme felsorolni az összes történetet olyan emberekről, akik arra pazarolják a vagyonukat, hogy az elvek ellenére ilyen tetteket hajtanak végre, nem gondoskodnak az őseik csontjairól, és mégis azt várják, hogy az életükben minden jól alakuljon.⁶⁶

A *Silhak* egy olyan neokonfucianus irányzat volt, amely a túlságosan elrugaszkodott metafizikai tudással szemben a gyakorlatban alkalmazható, technikai tudás elsajátítását szorgalmazza. Nézetük szerint, mivel Korea egy mezőgazdasági társadalom volt, az ehhez kapcsolódó állattenyésztéssel, növénytermesztéssel, az akkori infrastruktúra fejlesztésével kapcsolatos ismeretek sokkal többet értek volna, mint többek között a geomancia.⁶⁷

A Koreai-félsziget 1910-től a japánok uralma alá került. Ők is jól ismerték és évszázadok óta alkalmazták a geomanciát (példa erre Nara és Kiotó város),⁶⁸

⁶⁵ 朴齊家 박체가 (1750–1815) *Silhak* tudós.

⁶⁶ Yoon, *The Culture...*, i.m., 43.

⁶⁷ LEE Kwang Pyo (szerk.), *A Handbook of Korea*, Korean Overseas Information Service, Ministry of Culture and Information, Seoul, 1978, 178.

⁶⁸ HIDEAKI Tembata – SHIGEYUKI Okazaki, „Relationships Between Feng Shui and Landscapes of

és valószínűleg annak is tudatában voltak, mennyire fontos Koreában is, így a pszichológiai hadviselés egyik eszközét képezte. Ahogy azt több történet is tükrözte, a koreaiaknál különösen fontos volt a temetkezés, a japánok viszont köztemetői rendszert vezettek be, nem volt lehetséges szabadon temetkezni. Természetesen ezt főleg vidéken nem tudták teljesen betartatni, és továbbra is voltak viták és büntények egy-egy kiválasztott helyszín miatt. A japánok a *pungsu* tekintetében fontos helyekre japán ikonokat helyeztek el, például sintó szentélyek vagy hivatalok formájában. Fontos geomanciai artériákat vágtak keresztül utak és vasutak építésével. A legnagyobb hatást valószínűleg az érte el, hogy a királyi palota, a Gyeongbokkung épülete elé felhúzták a kormányzó rezidenciáját.⁶⁹ A koreai társadalom szemében ez nagy tragédia volt, az épület megakadályozta az életenergia megfelelő áramlását a palotába, tehát Korea szerencséjét kivégezték. Ezzel a pszichológiai demoralizációval japán még inkább legitimizálta magát.

1945-ben Japán kapitulált és Korea felszabadult a megszállás alól. Az ország azonban romokban hevert, a koreai háború pedig csak tetézte a pusztulást. Ebből a keserves helyzetből kellett az országnak talpra állnia. Hatalmas volt a szegénység, már nem képezett problémát az, hogy egy megfelelő helyszínt megszerezzenek. Igyekeztek fejleszteni és élhetővé tenni az országot, majd mikor Korea a modernizáció útjára lépett, a hagyományos kultúra háttérbe került. Ennek hozománya többet között, hogy *hanok*hoz hasonló tradicionális épületeket szinte már csak skanzenekben látni. Az 1980-es években eszméltek rá arra, hogy értékelni kell a saját hagyományait. Újra elkezdtek kutatni saját történetüket és tradícióikat többek között az antropológia és a földrajz területén. Hamarosan a geomancia is tanulmányok, disszertációk témáját képezte, nemcsak koreai, de külföldi kutatók körében is. Példa erre Choi Changjo „Hanguk ui pungsu sasang”, azaz „Korea geomantikus ideológiája” című műve 1984-ből, vagy David. J. Nemeth amerikai kutató⁷⁰ esettanulmánya, a „The Architecture of Ideology: Neo-Confucian Imprinting on Cheju Island, Korea”. Az 1990-es évek óta egyre több doktori disszertáció is születik a témában.

Changan and Heijo-kyo. Archi-Cultural Translations through the Silk Road”, 2nd International Conference, Mukogawa Women’s University, Nishinomiya, Japan, July 14-16. Proceeding, 2012, 134-135.

⁶⁹ Függelék 6. kép.

⁷⁰ Jelenleg a University of Toledo professzora a Földrajzi és tervezési tanszéken.

A pungsu ma

Természetesen a koreaiak között is akadnak, akik nem feltétlenül tudományos szempontból közelítik meg a *pungsut*. A társadalom köztudatában a mai napig ott él a hagyományos felfogás, ugyanakkor egyre több rajongója van a modern vonulatnak, amelyben véleményem szerint a hangsúly a belső építészetre helyeződött. A Szöulhoz hasonló metropoliszokban már nem olyan könnyű közel hozni a természetet, de sokan igyekeznek kihasználni annak erejét a kisebb lakásokban is. A koreai apartmanok többsége ma is déli irányba néz, a Dongailbo egy 1998-as száma szerint a déli fekvésű lakások drágábbak is. Hasonlóan preferált a déli irány az egyetemek, irodaházak megépítésekor is.⁷¹ Ez főleg a gazdagok körében lett népszerű, hiszen a szabályok megvalósítása sokszor nem kis költséget jelent. Még a politikusok között is több követője akadt a *pungsunak*. Például 1995-ben Kim Daejung miniszter (aki egyébként katolikus vallású volt)⁷² a kampány előtt a családi sírt másik helyre költöztette. Ekkora döntések előtt hivatásos specialisták segítségét kérik, úgy, ahogy sokszor lakberendezési tanácsért is.⁷³ Kézikönyvek, cikkek kerülnek publikálásra a témában.⁷⁴ Megfigyelhető viszont, hogy míg a hagyományos társadalomban egy család, egy közösség vagy akár az egész királyság jövőjének jobbá tétele volt a geomancia követésének célja, ma már véleményem szerint inkább az egyéni érdekek vezérelik ezt a fajta magatartást. A szerencse, a pénz, a szerelem elérésének egyik módját látják benne.

⁷¹ Andrew Eungi KIM, „Nonofficial Religion in South Korea: Orevalence of Fortunetelling and Other Forms odóf Divination”, *Review of Religious Research*, 46/3 (2005), 292–294.

⁷² KIM Du-gyu tanulmánya, The Chinese University of Hong Kong weboldal.

⁷³ YOON Hong-key, „Confucianism and Geomancy” BUSWELL, *Religions of korea in Practice*, Princeton University Press, 2007, 205–222.

⁷⁴ Függelék 7–10. képek.

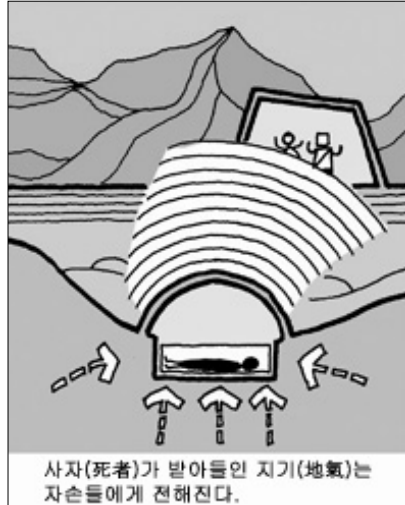
Függelék

1. kép Loess Plateau, Kína

2. kép Doseon szerzetes

3. kép Sírhely-geomancia

4. kép Hanok, Suwon skanzen

5. kép Chogajib, Suwon skanzen

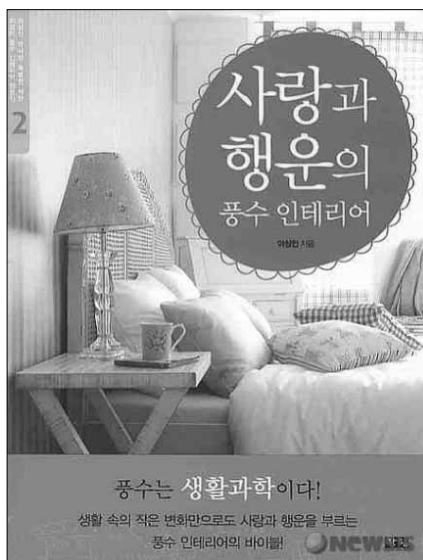

6. kép A Gyeongbok palota, előtte a japán kormányzóság épületével

7. kép Pungsu-reklám, szlogene:

„Alakítsuk a házunkat egy olyan helyé, amely behívja az egészséget, vagyont és harmóniát!”

8-10. kép Pungsuval kapcsolatos kiadványok, mindegyik a belső építészettel kapcsolatos, és az egyéni szerencse, szerelem, vagyon, stb. bevonzásáról tartalmaz tanácsokat.

Képek jegyzéke

1. kép: Loess Plateau. Forrás: <http://www.beg.utexas.edu/cswr/loess.html> [2014.05.17.]
2. kép: Doseon szerzetes. Forrás: <http://www.poongsoo.co.kr/b.html> [2014.05.17.]
3. kép: Sírhely-geomancia. Forrás: <http://www.beg.utexas.edu/cswr/loess.html> [2014.05.17.]
4. kép: Hanok, Suwon skanzen. A szerző saját fotója.
5. kép: Chogajib, Suwon skanzen. A szerző saját fotója.
6. kép: A Gyeongbok palota, előtte a japán kormányzóság épületével. Forrás: CsOMA Mózes: *Korea: Egy nemzet, két ország – A közös gyökerektől*, Napvilág Kiadó, Budapest, 2013, 80.
7. kép: Pungsu-reklám. Forrás: http://infokorean.net/kpninfo/bbs/board.php?bo_table=01_6&wr_id=3&sf1=&stx=&sst=wr_last&sod=desc&sop=and&page=1 [2014.05.17.]
- 8-10. kép: Pungsuval kapcsolatos kiadványok. Forrás: http://book.interpark.com/product/BookDisplay.do?_method=detail&sc.prdNo=211735296 (2014.05.17.)
<http://www.appannie.com/apps/ios/app/gajeongpungsu/> [2014.05.17.]
http://article.joins.com/news/article/article.asp?ctg=15&total_id=3309411 [2014.05.17.]

Felhasznált irodalom

- BUSWELL, Jr., Robert E. (szerk.): *Religions of Korea in Practice*. Princeton University Press, 2007.
- CSOMA Mózes: *Korea: Egy nemzet, két ország – A közös gyökerektől*, Napvilág Kiadó, Budapest, 2013.
- GRAYSON, James Huntley: *Korea: A Religious History*, Routledge Courson, 2002.
- HIDEAKI, Tembata – SHIGEYUKI, Okazaki: Relationships Between Feng Shui and Landscapes of Changan and Heijo-kyo. Archi-Cultural Translations throught the Silk Road. 2nd International Conference, Mukogawa Women's University, Nishinomiya, Japan, July 14-16. Proceeding, 2012.
- KIM, Andrew Eungi: „Nonofficial Religion in South Korea: Prevalence of Fortunetelling and Other Forms of Divination”, *Review of Religious Research*, 46/3 (2005), 284-302.
- LEE, Kwang Pyo (szerk.): *A Handbook of Korea*, Korean Overseas Information Service, Ministry of Culture and Information, Seoul, 1978.
- LEE, Peter H.: *Sourcebook of Korean Civilization Volume One: From Early Times to the 16th Century*, Columbia University Press, 2013.
- PETERSON, Mark: *A Brief History of Korea*, Infobase Publishing, New York, 2010.
- SHIN, Ks. – CHANG, H. (szerk.): The Enlightening Korea: Converging or Diverging. The 5th Biannual KSAA Conference, Perth, Australia, 12 Jul 2007 – 13 Jul 2007.
- YOO, Myeon-jong – LEE, Ji-hye: *100 Cultural Symbols of Korea*, Discovery Media, Seoul, 2008.
- YOON, Hong-key: „An analysis of Korean Geomancy Tales”, *Asian Folklore Studies*, 34/1 (1975), 21-34.
- YOON, Hong-key: „Confucianism and Geomancy” BUSWELL, *Religions of Korea in Practice*, Princeton University Press, 2007, 205-222.
- YOON, Hong-key: *The Culture of Fengshui in Korea*, Lexington Books, 2006.

Internetes források

Appannie weboldal

<http://www.appannie.com/apps/ios/app/gajeongpungsu/> [2014.05.17.]

Bureau of Economic Geology weboldal

<http://www.beg.utexas.edu/cswr/loess.html> [2014.05.17.]

Country Housing & Culture Monthly Magazine

http://www.uuji.co.kr/main/bbs/board.php?bo_table=green&wr_id=96
[2014.05.17.]

InfoKorean weboldal

http://infokorean.net/kpninfo/bbs/board.php?bo_table=01_6&wr_id=3&sf1=&stx=&sst=wr_last&sod=desc&sop=and&page=1 [2014.05.17.]

Interpark weboldal

http://book.interpark.com/product/BookDisplay.do?_method=detail&sc.prdNo=211735296 [2014.05.17.]

Joins weboldal

http://article.joins.com/news/article/article.asp?ctg=15&total_id=3309411
[2014.05.17.]

Kim Du-Gyu: Intuition in Korean Fengshui. The Chinese University of Hong Kong weboldal

http://www.cuhk.edu.hk/rih/phs/events/200405_PEACE/papers/DuGyuKIM.pdf [2014.05.17.]

Pungsujiri weboldal

<http://www.poongsoo.co.kr/b.html> [2014.05.17.]

Societas Koreana weboldal, videó

<http://societas.aks.ac.kr/english/viewtopic.php?t=391&sid=d217313367f0e6d1cd4c7d24a3b8b43b> [2014.05.17.]

The University of Auckland weboldal

http://web.env.auckland.ac.nz/people_profiles/yoon_h/ [2014.05.17.]

Tíz intelm, koreai wikipédia weboldal

<http://ko.wikipedia.org/wiki/훈요십조> [2014.05.17.]

Tíz intelm, Daum kereső weboldal

<http://100.daum.net/encyclopedia/view.do?docid=b25h3359a> [2014.05.17.]

